
	<p>Списание ЕПОХИ Издание на Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“</p> <p>Journal EPOCHI [EPOCHS] Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo</p>		<p>Том / Volume XXX (2022). Книжка / Issue I</p>
---	---	--	--

IN HONOREM PROFESSORIS IVAN TODOROV

Живко ЖЕКОВ *

IN HONOREM PROFESSORIS IVAN TODOROV

Zhivko ZHEKOV

Професор д-р Иван Михайлов Тодоров е един от доказалите се изследователи в България на проблемите свързани с историята на древните траки. Неговите научни интереси са фокусирани върху политическата история на антична Тракия и по-конкретно върху елинистическата епоха и периода на римското завладяване на балканските земи. Изследва в продължение на десетилетия т.нар. Тракийско царство и има научни приноси в тази посока. На 31 май 2022 г. той навършва 70 години, от които почти 50 са посветени на изучаването и изследването на античната история и историята на древните траки. Този юбилей е достоен повод да отбележим неговия значителен принос за нашата историческа наука.

Иван Тодоров завършва висшето си образование във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ през 1977 г. През лятото на същата година е изпратен като ръководител на група студенти в Хумболтовия университет, Берлин, в Института за класическа археология, където студентите от Великотърновския университет участват в поредна студентска научна конференция, след което практикуват на археологическия обект в Ралсвик на о-в Рюген.

Още като студент Иван Тодоров се включва активно в работата на студентския клуб „Античник“, в който участват студенти с интереси в областта на класическата стара история и археология, античната литература и философия, историята на древна Тракия. Избран е за председател на клуб „Античник“ и заема тази позиция от 1975 г. до завършване на висшето си образование през 1977 г. С присъщите му енергия и работоспособност той активизира дейността на клуба и организира различни научни прояви, някои от които с международно участие на студенти от други държави. Членове на клуба и самият той активно участват в археологически проучвания на обекти в страната. Участва в създаването на първия екип от студенти във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, които се обучават за подводни археологически изследвания. Със свои колеги участва в започналите през 70-те години на ХХ в. подводни археологически проучвания в акваторията на античната апойкия Аполония (дн. Созопол) и потъналите пристанища по Южното черноморско крайбрежие.

Проявените при следването качества предопределят участието му в обявения конкурс за редовна аспирантура по „Стара история“. След успешното представяне от януари 1978 до декември 1980 г. Иван Тодоров е избран за редовен аспирант (докторант) в катедра „Стара и

* **Живко Жекков** – доцент, доктор, Исторически факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“; България; @ jekov.jivko@yahoo.com

средновековна история“ на Историческия факултет във Великотърновския университет. Негов научен ръководител е професор Велизар Велков, един от най-големите специалисти в България с международно признание в областта на проблемите, свързани с изследването на древните траки и античните общества. Иван Тодоров защитава успешно своята дисертация на тема: „Тракия и Рим. Проблеми на икономическите и политически отношения 212 г. пр.н.е. – 45 г. от н.е.“ през 1984 г. Негови рецензенти са археологът професор д-р Теофил Иванов, който в продължение на десетилетия проучва археологическите обекти Ескус (с. Гиген, Плевенско), Никополис ад Иструм (с. Никюп, Великотърновско), Абритус (дн. при гр. Разград) и други римски градове на територията на римските провинции Тракия и Мизия. Доайенът в преподаването на дисциплината „История на Стария свят“ във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ доцент д-р Владимир Попов е негов втори рецензент.

Веднага след като изтича срокът на неговата аспирантура през 1981 г., Иван Тодоров е привлечен на работа във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Избран е за асистент, което е своеобразна оценка за неговата научна и изследователска работа като аспирант в университета. Кариерното му развитие продължава успешно и през следващите години. През 1984 г. той е става старши асистент, а на следващата година е вече главен асистент. От ноември 1986 до май 1987 г. е на специализация по Стара история (елинизъм и древен Рим) във Виена, в Института за Стара история и археология при Виенския университет. Негов научен ръководител е проф. Екехард Вебер, който е един от най-изтъкнатите австрийски специалисти по римска епиграфика.

През 1991 г. Иван Тодоров се хабилитира и заема академичната длъжност „доцент“. Преподава дисциплините „История на Стария свят“ и „Тракология“ в Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Темата на неговия хабилитационен труд „Характер на монетното обръщение в Тракия през II–I в. пр.н.е.“ показва трайните му интереси в областта на паричните отношения през II–I в. пр. н.е. и възможностите, които те предлагат за изследване на римското проникване в балканските земи на Тракия. Тази проблематика винаги е била във фокуса на неговите изследователски интереси.

Активната изследователска и преподавателска работа довежда Иван Тодоров през 2013 г. до неговата професура, която само потвърждава вече академичното му място в университетската общност. Той е автор на няколко монографични изследвания по проблеми от политическата история на Древна Тракия и балканските земи преди тяхното завладяване от Рим. Публикува също така статии и студии по същите научни проблеми, които имат приносен характер за изследване на промените в държавното устройство на Балканския полуостров през III–I в. пр.н.е.

В тази връзка особен интерес представлява монографията му „Неизвестните тракийски владетели 542–798 а.у.с.“, публикувана през 1998 г., в която изследва развитието на тракийската държавност през елинистическа епоха и римското завладяване на Тракия. Представени са по-малко известни тракийски владетели и тяхната роля в тези исторически процеси. В тази монография той проследява ранните контакти между римляните и траките в хода на I Македонска война. Представа личностите и управлението на (различни) тракийски владетели, които под една или друга форма са засвидетелствани в изворите и имат значение за историческото развитие на Тракия през II в. пр.н.е. Особен акцент е поставен върху управлението на одриския цар Котис III, който е съюзник на последния македонски цар Персей по време на III Македонска война. Анализирани са също така териториите и произхода на тракийското племе кени, което през III–II в. пр.н.е. контролира стратегически важният Тракийски Херсонес. Политиката на Римския сенат спрямо Тракия в периода III–II в. пр.н.е. е изключително предпазлива и демонстрира спецификата в политиката на римляните, респектирани от военните възможности на тракийските владетели от този период.

Анализите в тази посока продължават в следващата глава, където е представена политическата ситуация в земите на гетите след смъртта на Буребиста и отношенията на наследилите го владетели с римляните. В последните две глави от монографията се анализират личностите и съдбата на тракийските царе Реметалк I (11 г. пр.н.е. ≈ 12 г. от н.е.) и брат му Рескупорис (≈ 19 г.

от н.е.), владетели на Тракийското царство в началото на I в. от н.е. Последният е екзекутиран от римляните при опит за бягство от Александрия, където бил заточен поради подозрения за антиримски действия.

В монографичното изследване „Енциклопедичен справочник по Стара история“ професор Иван Тодоров на базата на своя преподавателски и изследователски опит представя основните моменти от историята на античните цивилизации и да анализира най-ярките и значими исторически личности, оказали значително влияние върху тяхното историческо развитие. В справочника са представени също така някои основни названия, термини, мерни стандарти (за тегло, време, разстояние и релацията им спрямо съвременните еквиваленти), морални и етични категории според достигнали до нас изрази и сентенции.

Професор Иван Тодоров е автор и на две библиографии, посветени на проф. Велизар Велков и на неговия баща – д-р Иван Велков. По своето съдържание двете библиографии представляват също така научни изследвания, представящи в развитие българската археология и музейното дело през XX век. Персоналната връзка на двамата заслужили учени археолози, свързани потомствено, имат несъмнено огромен принос за музейното дело и археологията на България. Въз основа на публикуваните резултати, съдържащи се в многобройните статии от научната периодика; отделните монографични издания на български и на други езици, предлагат възможността за представяне на теренната изследователска работа на д-р Иван Велков и проф. Велизар Велков. Кратките анотации и пояснителните бележки към отделните заглавия; препратките, поясняващи обнародваните резултати и тяхното експониране, в закономерен порядък предлагат продължителен продуктивен процес в историята на българската наука за древността.

В своята работа като преподавател професор Иван Тодоров винаги се придържа към професионалните стандарти на преподаване. Лекциите му се отличават с концептуалност и задълбочено познаване на проблематиката. Студентите с интерес слушаха тяхното представяне от университетския преподавател. В продължения на десетилетия той чете основните лекционни курсове по дисциплините „Тракология“ и „История на Стария свят“ пред студенти от различни специалности в университета. Студентите винаги с (голям) интерес посещават неговите лекции и търсят консултации по различни научни проблеми, които са ги интересували или са били свързани с тяхното обучение. Не са малко и тези, които след завършването на своето образование във Великотърновския университет продължават своята връзка с техния преподавател.

Активната му преподавателска дейност се разгръща и в магистърските програми на Историческия факултет. В тази форма на обучение проф. Иван Тодоров чете лекционните курсове: „Въведение в изворознанието за историята на древен Рим“, „Развитие на царската власт в древна Тракия“, „История на дипломатията през античността“, „Пътища и транспортни съоръжения в древна Тракия“. Те винаги са посещавани от студенти, които проявяват интерес към старата история.

В периода от 2009 до 2017 г. проф. Иван Тодоров е ръководител на магистърска програма „Обща история. Европейска цивилизация: антично и средновековно наследство“. Той има принос за нейното развитие чрез включването на нови преподаватели и обновяване на лекционните курсове, четени от тях. Чете също така дълги години лекционен курс „История и култура на България“ пред участниците в „Международен летен семинар по български език и култура“.

Освен във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ професор Тодоров чете лекции дълги години като редовен и хоноруван преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“. Води лекционни курсове по дисциплините „История на стария свят“ и „Тракология“ пред студентите от бакалавърската степен на обучение. Учебната дисциплина „Пътища и транспортни съоръжения в древна Тракия“ е предложена на студентите от Пловдивския университет и в магистърската програма „Европейската цивилизация от Античността до Най-ново време“.

В периода 1993–1998 г. Иван Тодоров е хоноруван преподавател по „История на стария свят“ и „Тракология“ във филиал на Славянския университет в гр. Добрич.

Под научното ръководство на проф. Иван Тодоров са защитили своите дипломни работи немалко студенти от бакалавърска и магистърска степен на обучение. На мнозина от тях той при възможност винаги с удоволствие съдейства за тяхното по-нататъшно кариерно развитие. Особено голям е неговият принос за развитието на младите научни кадри в страната в областта на научните изследвания по „Тракология“. Под неговото научно ръководство е защитил успешно своята докторантура професор д-р Иван Христов, който в момента заема длъжността заместник-директор на Националния исторически музей. Негов докторант е и директорът на Регионален исторически музей – Варна гл. ас. д-р Игор Лазаренко. Тяхното успешно кариерно развитие е безспорно доказателство за изискванията и стандартите на професор Иван Тодоров в научното ръководство на докторанти. Той е автор и на множество рецензии и становища в качеството му на председател или член на различни научни журита за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, както и в конкурси за заемането на различни академични длъжности.

В периода 2004–2007 г. Иван Тодоров е член на Специализирания научен съвет по „Стара и средновековна история, археология и етнография“ при ВАК. Това му дава възможност да изразява своята активна позиция и да участва в процедурите при защитата на дисертациите на изследователи, някои от които стават перспективни учени. Мнозина от тях днес са преподаватели в български и чуждестранни университети или извършват изследователска дейност в институтите на БАН.

В продължение на двадесет години в периода от 1995 до 2015 г. Иван Тодоров е член на редакционна колегия на сп. „Епохи“ към Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Това му позволява да участва пряко при неговото оформление – що се отнася до постъпващите материали в областта на античната история. В качеството му на член на редакционната колегия той рецензира и редактира немалко статии и студии при предлагането им за публикуване в списанието.

Неделима част от научната работа на проф. Иван Тодоров е и неговото участие в организираните национални научни форуми и тези с международно участие. Тези негови участия несъмнено могат да се разглеждат като откровена заявка и демонстрация на научно присъствие.

Иван Тодоров има активно участие в административното ръководство на Историческия факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. В периода 1991–1999 г. той е избран в два екипа като заместник-декан. През този сложен период за страната и университета той заедно с останалите членове на двете декански ръководства успява да въведе множество нови учебни практики, съобразени с изисквания за промяна и на действащите нормативни изисквания в Закона за висше образование (ЗВО). Защишава запазването на съществуващите специалности във факултета и участва в тяхното развитие, съобразявайки действащите учебни планове с новите държавни изисквания. От 1991 до 1997 г. Иван Тодоров е ръководител на катедра „Стара история, археология и етнография“ при Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Според съществуващите възможности негов стремеж е да запази единството и добрата академична атмосфера между членовете на катедрата. През новото хилядолетие, от 2008 до 2015 г. е член на комисията по етика при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. На тази позиция той отстоява високите академични стандарти, присъщи на преподавателите от университета и най-вече лично на него. Той винаги се отличава с ясно изразени и твърдо защитавани позиции в тази част от живота и дейността на академичната общност.

Професор Иван Тодоров се включва активно и в работата на различни експертни комитети към „Националната агенция за оценяване и акредитация“, които атестират и акредитират различни академични специалности в редица български университети. През 2002 г. е член на експертна комисия при НАОА (акредитация на сп. „Православно богословие“ в ШУ „Епископ Константин Преславски“, Филологически факултет). През следващата 2003 г. е член на експертна комисия при НАОА (акредитация на обучението за ОНС „доктор“; СУ „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет). Няколко години по-късно, през май 2006 г. е член на експертна комисия при НАОА (акредитация на специалности „История“ и „Археология“ при Истори-

ческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През юни същата година е член на експертна комисия при НАОА (акредитация на ОНС „доктор“ в АИМ, ЕИМ и Институт по тракология „Професор Александър Фол“ при БАН). Той продължава активната си дейност в тези комисии и през следващите години. През май 2009 г. е член на експертна комисия при НАОА, която акредитира специалност „История и Археология“ в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. През същата година участва като член на Експертна комисия в програмната акредитация на специалност „История и цивилизации“, професионално направление 2.2. История и археология в Американския университет в България (Благоевград). През следващата, 2010 г. участва като член на Експертна комисия в програмната акредитация на научна специалност „Праистория“ по шифър 05.03.01. Стара история (Праистория) в образователната и научна степен „доктор“. Докторска програма „Археологически анализи и археометрия“ в Нов български университет (София). През ноември 2015 г. участва в експертна комисия по акредитацията на специалност „История и цивилизации“, професионално направление 2.2. История и археология в Американския университет в България (Благоевград). През април следващата година е председател на експертната комисия акредитираща специалност „История и археология“, ОВО „История и археология“, ПН „Хуманитарни науки“ в Университет по библиотекознание и информационни технологии (София).

Проф. Иван Тодоров участва активно и в научния обмен между университети от различни държави под формата на научни командировки и специализации във Виена (Австрия); Харков, Лвов (Украйна); Скопие (Р Северна Македония); Елбасан (Албания) и др. Чете лекции в различни чуждестранни университети като гост-лектор. В периода 14–18.10.2019 г. е гост-лектор в Университет „Аристотел“, Солун, Република Гърция. Във факултет „Теология“, където чете лекционните курсове „Култове и култови сдружения в провинция Тракия“ и „Структури и форми на религиозна организация в провинция Тракия“. През същата 2019 г., от 23 до 27 септември, е гост-лектор в Университет Питещ, Република Румъния, където чете лекционен курс на тема „Спортни игри и състезания в древна Тракия“. От 16 до 21 септември 2018 г. е гост-лектор в Университет – Крайова, Република Румъния, където чете лекционен курс на тема „Тракия и Рим: III в. пр.Хр.е. – I в. по Хр.е.“.

В тази сложна епоха на преходи и непрекъснати промени професор Иван Тодоров остава безспорен авторитет в академичните среди със своята принципност и твърдо отстояване на установените академични стандарти в неговата преподавателска и изследователска работа. През април 2022 г. по предложение на катедра „Стара и средновековна история“ и с единодушното решение на Историческия факултет на ВТУ, също така единодушно потвърдено от Академичния съвет на Университета, професор Иван Тодоров е удостоен със званието „Почетен професор на Историческия факултет“. Това решение е мотивирано с неговия значим принос за издигането и утвърждаването на авторитета на Историческия факултет и на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, както и за популяризирането на името им като утвърдени академични и научни центрове в България и чужбина.

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ НА ПРОФ. Д-Р ИВАН МИХАЙЛОВ ТОДОРОВ**ДИСЕРТАЦИИ**

Тракия и Рим. Проблеми на икономическите и политически отношения 212 г. пр.н.е. – 45 г. от н.е. Дисертация за присъждане на научната степен “кандидат на историческите науки“. Велико Търново, 1984. 297 л. машинопис. Научен ръководител: професор к.и.н. Велизар Велков. Официални рецензенти: ст.н.с. I ст. к.и.н. Теофил Иванов; доцент к.и.н. Владимир Попов. COBISS.BG-ID – 1251385060. Автореферат на дисертация за присъждане на научната степен “кандидат на историческите науки“. Велико Търново, 1984. 27 с.

МОНОГРАФИИ

Велизар Велков. Био-библиография. Велико Търново, 1989. 245 с. (съавт. П. Попова. Вст. статия академик Димитър Ангелов). Sine ISBN

Разпадане на империята на Александър Македонски. // Хронологична енциклопедия на света. Т. 2. Ред.: Св. Папазова, Вл. Шумелов, А. Маринова. Велико Търново: Елпис, 1994, с. 477–495. ISBN 954-557-003-X.

Неизвестните тракийски владетели 542–798 а.у.с. Велико Търново: Faber, 1998. 140 с. ISBN 954-954 1-22-6.

Библиография. Д-р Иван Велков (1891–1958 г.). Професор Велизар Велков (1928–1993 г.). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“. 2009. 152 с. ISBN 978-954-524-700-2.

Енциклопедичен справочник по Стара история. Велико Търново: „Фабер/Faber“, 2012. 408 с. ISBN 978-954-400-672-3.

СТУДИИ. СТАТИИ**1979**

Войните на Рим на Балканите, тракийските племена и одриската династическа линия. // Сборник научни изследвания на преподаватели от ВТУ “Кирил и Методий“. Велико Търново, 1979, с. 19–31. Sine ISBN или ISSN.

Библиография на трудовете на проф. Велизар Велков. – *Thracia antiqua*, 5, Sofia, 1979, с. 11–66. ISSN - 0205-0234. COBISS.BG-ID – 1246120420.

1980

Търговски връзки на Римската република с Тракийската държава и тракийските земи. // *Thracia antiqua* (ThA), 6, Sofia, 1980, с. 5–16. ISSN – 0205-0234. COBISS.BG-ID – 1246120420.

1981

Антиримски тенденции в Тракийската държава при наследниците на Реметалк I. // Исторически преглед, 1981, № 2, с. 97–102. ISSN 0323-9748. COBISS.BG-ID – 1119643364.

1985

Тракийското племе к е н и (значението на тракийското племе к е н и в историческото развитие на Балканския полуостров през III–II в. пр.н.е.). – // Юбилеен сборник на възпитаници от Исторически факултет при ВТУ „Кирил и Методий“. Т. 1. Велико Търново, 1985, с. 47–54. Sine ISBN или ISSN.

1987

Котис III (183–166 г. пр. н. е.). // Втори Международен конгрес по Българистика. Т. 6. Доклади. Българските земи в древността. България през Средновековието. София, 1987, с. 116–132. Sine ISBN или ISSN. COBISS.BG-ID – 1240788964.

1988

Допълнение към Страбон VII 3, 11. // Terra antiqua Balcanica (TAB). Acta 3. Sofia, 1988, с. 93–98. Sine ISSN или ISBN.

1990

Най-ранни сведения за римска коалиция на Балканския полуостров в края на III в. пр.н.е. // Исторически преглед, 1990, № 9, с. 91–96. Print ISSN 0323-9748. COBISS.BG-ID – 1119643364.

Дромихет – един малко известен владетел от началото на I в. пр.н.е. // Terra antiqua Balcanica. Acta 4. Sofia, 1990, с. 25–28. Sine ISSN или ISBN.

1992

Характер на монетното обръщение в Тракия през II–I в. пр.н.е. // Трудове на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Т. 28. Кн. 3. Ред. кол.: проф. Й. Андреев, доц. П. Тодоров, доц. Ив. Стоянов, доц. Г. Плетньов, доц. Р. Мишев, доц. М. Минчев, гл.ас. М. Палангурски. Велико Търново, 1992, с. 53–101 (1 карта). ISSN 0204-6369.

1993

В памет на професор Велизар Велков. // Епохи, 1993, № 1, с. 97–101. Print ISSN 1310-2141

1994

Вариантно решение на въпроса за съдбата на въстаналите траки през 26 г. // Епохи, 1994, № 4, с. 29–32. Print ISSN 1310-2141 COBISS.BG-ID – 1120927204.

За Велизар Велков с добрия спомен. // Епохи, 1994, № 4, с. 5–9 (подп.: От Редакцияната колегия). Print ISSN 1310-2141

1995

Р Оху 2435 и неговото значение за историята на Тракия през I в. от н.е. // Палеобалканистика и старобългаристика. Материали от Първите есенни национални четения „Професор Иван Гълъбов“ 14–16 ноември 1990 г. Велико Търново. Ред. кол.: проф. Ек. Дограмаджиева, доц. А. Калоянов, доц. К. Попконстантинов, гл. ас. Ст. Йорданов. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1995, с. 317–327. ISBN 954-524-121-7. COBISS.BG-ID – 1028507364.

1997

Някои тенденции за промяна на общинната структура на Тракия през II–I в. пр.н.е. (по данни от колективните монетни находки). // Античный мир. Византия. К 70-летию профессора Владимира Ивановича Кадеева. Ред. колл.: В. Мещеряков (отв. ред.), С. Дьячков, А. Мартемьянов, И. Сергеев, С. Сорочан. Харьков, 1997, с. 225–242. ISBN 966-7080-11-0.

Der römische Senat und seine politik gegenüber der thrakischen Herrscher in 3.–2. Jh v.u. Z. // The Thracian World at the Crossroads of Civilisations. II. (= Proceedings of the VII International Congress of Thracology. Constanta – Mangalia – Tulcea. 20–26 May 1996). Bucharest, 1997, pp. 385–391. ISBN 973-98829-6-X.

1998

Професор Велизар Велков – ученият, изследователят на древността. // Епохи, 1998, № 3–4, с. 7–10. Print ISSN 1310-2141. COBISS.BG-ID – 1120927204.

Траки – наемници в елинистическите армии през II в. пр.н.е. // Епохи, 1998, № 3–4, с. 157–170. Print ISSN 1310-2141 COBISS.BG-ID – 1120927204.

1999

Националната идея на Балканите в светлината на Старата история. // Българската левица за националната държава в XXI век – историческо развитие и перспективи. Национална теоретична конференция. Велико Търново, 29 и 30 ноември 1997. София, 1999, с. 90–96. Sine ISBN COBISS.BG-ID – 1034405860.

2002

Die Geburt einer historischen Anekdote über Kotys den I (Versuch einer Interpretation fabulöser Angaben im Kontext der Gefäße aus dem Schatz von Rogozen). // Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology: Thrace and the Aegean. Sofia – Yambol, 25–29 September 2000. Vol. I. Sofia, 2002, S. 453–461. ISBN 954-90714-5-6. COBISS.BG-ID – 1039064292

2003

Раждането на един исторически анекдот за Котис I (Опит за интерпретация на фабуларни данни в контекста на съдовете от Рогозенското съкровище). // Черно море между Изтока и Запада. VII Понтийски четения, Варна, 10–11 май 2002. Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“. Варна: УИ „Черноризец Храбър“, 2003, с. 95–104 ISBN 954-715-171-1. COBISS.BG-ID – 1040683236.

Опит за локализация на топонима „Дултроини“ [Δουλτροῖνοι]. (В. Бешевлиев. Първобългарски надписи. С., БАН, 1992, № 47, р. 13–14). // Традиции и приемственост в България и на Балканите през средните векове. Юбилеен сборник, посветен на проф. д.и.н. Йордан Андреев. Изследвания и материали от международната научна конференция в чест на 60-годишнината на проф. д.и.н. Йордан Андреев. 14–15 май 1999 г. В. Търново: В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2003, с. 405–413. ISBN 954-524-349-X. COBISS.BG-ID – 1041143012

Професор д.и.н. Йордан Андреев на 60 години. Magna cum laude! // Традиции и приемственост в България и на Балканите през средните векове. Юбилеен сборник, посветен на проф. д.и.н. Йордан Андреев. Изследвания и материали от международната научна конференция в чест на 60-годишнината на проф. д.и.н. Йордан Андреев. 14–15 май 1999 г. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2003, с. 11–17. ISBN 954-524-349-X. COBISS.BG-ID – 1041143012.

2004

Мопсиестий (IGBulg. I², 307): Мопс/Мопсиестия. // Нумизматични и сфрагистични приноси към историята на Западното Черноморие. Международна конференция: Варна, 12–15 септември, 2001 г. Варна: Зограф, 2004, с. 99–105. ISBN954-15-0128-1. COBISS.BG-ID – 1041656292.

Thracia – römische Provinz. // Thracians and Circumpontic World. Proceedings of the Ninth International Congress of Thracology. Chişinău – Vadul lui Vodă, 6–11. September 2004. Vol. III. Chişinău, 2004, S. 46–53. ISBN 9975-940-76-5.

Рим и Тракия (20/30 г. по Хр. е.). // Епохи, 2004, № 1–2, с. 313–325. Print ISSN1310-2141. COBISS.BG-ID – 1120927204.

Казимир Попконстантинов на 60 години. // Археология, 2004, № 1–2, с. 119–121. ISSN 0324-1203. COBISS.BG-ID – 1119614436

2005

Тракия – римска провинция. // Културните текстове на миналото. носители, символи и идеи. Материали от Юбилейната международна научна конференция в чест на 60-годишнината на професор д.и.н. Казимир Попконстантинов, Велико Търново, 29–31 октомври 2003. Книга I. Текстове на историята, история на текстовете, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2005, с. 93–99 ISBN 954-07-2144-X. COBISS.BG-ID – 1045965028.

Проф. дин Казимир Попконстантинов посрещна своя 60-годишен юбилей. // Културните текстове на миналото. носители, символи и идеи. Материали от Юбилейната международна

научна конференция в чест на 60-годишнината на професор д.и.н. Казимир Попконстантинов, Велико Търново, 29–31 октомври 2003. Книга I. Текстовете на историята, история на текстовете. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2005, с. 19–23. ISBN 954-07-2144-X. COBISS.BG-ID – 1045965028.

Девети международен конгрес по тракология: Тракия и Понтийския свят, Кишинев – Вадул луи Вода, 6–11 септември 2004 г. // Археология, 2005, № 1–4, с. 236–238. ISSN 0324-1203. COBISS.BG-ID – 1119614436.

2006

Скалните ниши в Източните Родопи и една вероятна причина за тяхната направа. // Научни трудове. Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ – България. Т. 1. кн. 1, 2006 г. История. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2006, с. 29–37. ISSN 1312-7411. COBISS.BG-ID – 1244278244

2007

Образът на тракийския владетел – опит за представяне в процес на развитие. // Дриновски сборник / Дриновський збірник. Т. I. Харков – София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2007, с. 15–20 (12 обр.). ISBN 978-954-322-186-8. COBISS.BG-ID – 1231340260.

Анекдотични данни за политическите отношения между Тракия и Рим. // Античните цивилизации и морето. Международна конференция в чест на 70-годишнината на проф. Михаил Лазаров. Варна, 13–15 октомври 2004 г. / *Studia in honorem annorum LXX Mihaili Lazarov. Ancient civilisations and the Sea. International Conference in Honour of Prof. Michail Lazarov. Varna, 13th – 15th October 2004 (=Acta Musei Varnaensis V).* Варна: Зограф, 2007, с. 281–290. ISBN 978-954-15-0190-0. COBISS.BG-ID – 1227715044

2008

Via Egnatia. Значение на римския път Via Egnatia за римското проникване в Тракия през II–I в. пр. н.е. // Балканите – език, история, култура. Международна научна конференция, Велико Търново 13–15 април 2007. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2008, с. 40–52. ISBN 978-954-524-636-4. COBISS.BG-ID – 1229435620.

Златен пръстен с желязно покритие от Рачева могила в околностите на град Мъглиж, Старозагорско. // PHOSPHORION. *Studia in honorem Mariae Šičíkova.* БАН. Национален Археологически институт с музей. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2008, с. 219–224. ISBN 978-954-322-250-6. COBISS.BG-ID – 1228314852

2009

Абруполис. // България, българите и Европа – мит, история, съвремие. Т. III. Научна конференция: 31 октомври 2008 (в памет на д-р Иван Велков и проф. Велизар Велков). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2009, с. 42–45. ISBN 978-954-524-713-2. COBISS.BG-ID – 1267151076.

Vulgarica antiqua 2: Стефан Захариев (1810–1871 г.) и зараждането на изследователския интерес към историята на Древна Тракия в България. // „България, земя на блажени...“. *In memoriam Professoris Iordani Andreevi.* Международна конференция в памет на проф. д.и.н. Йордан Андреев. Велико Търново, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 29–31. октомври 2009 г. отг. ред. И. Лазаров. Велико Търново: Ивис, 2009, с. 96–109. ISBN 978-954-8387-55-2. COBISS.BG-ID – 1230538724.

Ludi Saeculares и Тракия. // Проблеми и предизвикателства на археологическите и културно-историческите проучвания. Научна конференция с международно участие. Пловдив, 24–25 октомври 2008 г. Т. 2. История. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2009, с. 32–41. ISBN 978-954-423-560-4. COBISS.BG-ID – 1232123108.

2011

Изворите на Стефан Захариев за историята на Древна Тракия. // Стефан Захариев (1810–1871). Живот, дело род. Научна сесия посветена на 200 г. от рождението му и 140 г. от издаването на книгата му „Географико-историко-статистическо описание на Татар-Пазарджишката кааза“. Пазарджик: Белопринт, 2011, с. 30–36. ISBN 978-954-91740-6-9. COBISS.BG-ID – 1236514276.

Стефан Захариев (1810–1871 г.) и зарождение исследовательского интереса к истории древней Фракии в Болгарии. // Дриновський збірник. Т. 4. Харків-Софія. Софія: Академічне видавництво ім проф. Марина Дринова, 2011, с. 50–57. ISBN 978-954-322-410-4. COBISS.BG-ID – 1231340260.

2012

Талос (Τάλως) и легендите за таласократия (θαλασσοκρατέω). // България, българите Европа – мит, история, съвремие. Научна конференция. 27 октомври 2010 г. Т. V (в чест на 70-годишнината на доц. д-р Владимир Попов). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2012, с. 105–110. ISBN 978-954-524-844-3. COBISS.BG-ID – 1267158500

За произхода на името Филипопол на тракийския град Пулпудева. – Епохи, 2012, № 3–4, XVI, [2008], с. 84–94. Print ISSN1310-2141. COBISS.BG-ID – 1120927204.

70-годишен юбилей на доцент д-р Владимир Попов. // България, българите Европа – мит, история, съвремие. Научна конференция. 27 октомври 2010 г. Т. V (в чест на 70-годишнината на доц. д-р Владимир Попов). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2012, с. 9–14. ISBN 978-954-524-844-3. COBISS.BG-ID – 1267158500.

Професор д.и.н. Казимир Попконстантинов навърши 70 години. // Археология, 2012, № 2, с. 138–139. ISSN 0324-1203.

2013

Изследвания върху античната история на Тракия през XIX век в България. // Z dějin vědy o antickém starověku. 3. Antická civilizace v obraze odborného a literárního zpracování (Ed. Igor Lisový). (TATO PUBLICACE JE VĚNOVÁNA VÝZNAMNÉMU ČESKÉMU BADATELI ZABYVAJÍCÍMU SE DĚJNAMI A KULTUROU ANTICKÉHO STAROVĚKU PROFESOROVĚ PHDr. PAVLU OLIVOVĚ, DrSc. K JENŮ ŽIVOTNÍMU JUBILEU). Ostrava, 2013, с. 117–128. ISBN 978-80-7329-350-5

2015

1974 – 2014. Спомени за началото преди 40 години. // Будител (българско списание за история, археология и памет), 2015, януари–март, с. 76–85 (+ 10 фотогр.).

2016

Религията на всекидневието: Полетът (по данни от сюжети в митологичната литература на гръко-римския свят). // ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ. Сборник в памет на проф. Димитър Попов (I. Todorov. Religion of the weekday: The Flyght (based on motives from the mythological literature of the Greco-Roman world. Summary). // ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ. Studies in memory of prof. Dimitar Popov). Софийа: УИ „Св. Климент Охридски“, 2016, с. 355–365. ISBN 978-954-07-4158-1. COBISS.BG-ID – 1278437860.

2017

Ценители на изящното. // Изследвания в чест на Ставри Топалов по случай неговата 75 годишнина (STUDIES in honor of Stavri Topalov on his 75th Anniversary; ИССЛЕДОВАНИЯ, посвященные Ставри Топалову по случаю его 75-летия). Софийа: УИ „Свети Климент Охридски“, 2017, с. 93–96. ISBN 978-954-07-4453-7. COBISS.BG-ID – 1286611684.

2018

Митът за Тиро (TYPO; Apollod. I, 9,8) и някои негови реалии в Древна Тракия (The Mythological Story of TYRO and Some its Realia in Ancient Thrace (TYPO; Apollod. I, 9,8)). // THRACIA XXIII. THRACO-ANATOLICA. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. Калин Порожанов, д-р, д.н. София: Издателство на БАН, 2018, с. 95–100. ISSN: 0204-9872. COBISS. BG-ID – 1085450468.

Современни изследвания по история на Древней Фракии – основни направления в процесе развития (Тезиси). // История античного мира и средновековья в университетах Украины. К 40-летию кафедры истории древнего мира и средних веков ХНУ имени В. Н. Каразина. Тезиси докладов Международной научной конференции (Харьков, 25–26 октября 2018 г.). Харьков, 2018, с. 64–66. ISBN: 978-617-578-289-7

2021

Краят на династията на Антигонидите – цар Персей и неговите синове. // Известия на Националния археологически институт, XLVIII, 2021. In memoriam Theophili Ivanov. ISSN 0323-9535 (print); ISSN 2603-4603 (online). ISBN 978-619-254-004-3 (print); ISBN 978-619-254-005-0 (online). София, 2021, с. 67–73.

Политически и обществени промени при тракийските племена на север от Хемус (Стара планина) през I в. пр.н.е. // LAUREA. Изследвания и материали в чест на 80-та годишнина на доцент доктор Владимир Попов. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2021, с. 105–114. ISBN 978-619-208-270-3.

COLUMNAE HERCULIS/ХЕРКУЛЕСОВИ СЪЛБОВЕ – опит за систематизация на литературни и исторически данни за античното географско название. // География, Геополитика и Обществено развитие. Юбилеен сборник в чест на 60-годишнината на професор доктор на науките Атанас Дерменджиев. 17 октомври 2020 г. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2021, с. 31–37. ISBN 978-619-208-253-6.

РЕДАКТОР. РЕЦЕНЗЕНТ НА КНИГИ

Списание „Епохи“, 1994, № 4. (изследвания и материали в памет на професор Велизар Велков). Научен редактор

Балканските войни 1912–1913. 80 години от началото на Балканските войни. Сборник статии от научната конференция проведена през октомври 1992 г. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1995. 176 с. Отговорен редактор.

Списание „Епохи“, 1998, № 3–4. (изследвания и материали от Юбилейна научна конференция посветена на 70-годишнината от рождението на професор Велизар Велков). Съставител и научен редактор.

Клок-Фонтаний, Из. Хетите. Враца: Одри, 2001. Научен редактор.

България, българите и Европа – мит, история, съвремие. Т. III. Научна конференция: 31 октомври 2008 (в памет на д-р Иван Велков и проф. Велизар Велков). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2009. 591 с. Ред. колегия.

Руш, М. Атила. Номадското насилие. София: Рива, 2010. 280 с. Научен редактор и консултант.

Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История; Политология; Экономика; Информатика. № 13 (84), 2010. Выпуск 15. Ред. колегия.

Списание „Епохи“, 2012, № 3–4 (2008 г.). Съставител и научен редактор.

Лисовы, И., Веллас, Г. Древность, революция, судьба. О трех мировых исследователях античной истории и культуры, на которых оказала влияние русская Октябрьская революция (М. И. Ростовцев, Я. Кордатос, А. Ф. Лосев). Острава – Афины, 2012. 158 с. Рецензент.

Митрев, Г. Долината на Струма през Античността. Племена и селища. Книга Първа. „Екобелан“. Асеновград, 2012. 268 с. 15 обр. 21 карти. Рецензент.